

Milena Rogić

ZBOR DUHOVNE MLADEŽI U SENJSKOM SJEMENIŠTU

Milena Rogić, dipl. oec., Sakralna baština Senj
UDK: [377.5/6 : 254.4] : [267.6 + 655.4] (497.5 SENJ)
Pregledni rad

Zbor duhovne mladeži u Senju književno je društvo koje osnivaju bogoslovi u sjemeništu Senjske i modruške biskupije 1846. godine. U ovom radu prikazana je izdavačka djelatnost Zbora te navedena sva djela koja je Zbor uspio prevesti i izdati u hrvatskom prijevodu u periodu od svog osnutka do 1940., tj. do definitivnog zatvaranja sjemeništa i prestanka rada Zbora.

Kao prilog ovom radu donose se dva popisa. Prvi se odnosi na izvornu arhivsku građu koja je pripadala Zboru duhovne mladeži, a nalazi se u Biskupskom arhivu u Senju, a drugi se odnosi na knjige koje je izdao Zbor, a sačuvale su se u Spomeničkoj biskupskoj biblioteci u Senju.

Ključne riječi: senjsko sjemenište, Zbor duhovne mladeži, izdavačka djelatnost.

* * *

Bogoslovi senjskog sjemeništa u 19. stoljeću, poput svojih zagrebačkih kolega i kolega u drugim teološkim učilištima, osnivaju književno društvo «Zbor duhovne mladeži». Zbor je osnovan 18. svibnja 1846. godine.

Godine 1896. Zbor je tiskao *Spomenicu 50 godišnjeg obstan-ka Sbora duhovne mladeži u Senju, Senj, 1896*. Iz Spomenice saznajemo da su utemeljitelji Zbora bili: Ivo Balas, Antun Matošec, Božo Pleše, Makso Agnezi, Ivo Ilaušek, Vojtjeh Vončina i Antun Tonković. Zbor je utemeljiteljem također smatrao i Antu Starčevića koji je kao senjski bogoslov studirao u Pešti, te revno podupirao i nastojao oko osnutka društva.

Svrha osnivanja društva određena je pravilima: «Naučiti temeljito narodni jezik, dobro proučiti domaću književnost i povijest, kao također po mogućnosti upoznati se s književnošću i poviješću inih narječja slavenskih».¹

Osnova za djelovanje Zbora izradila se prema uzoru na pravila književnog društva zagrebačkih bogoslova.

Prvi predsjednik bio je Antun Matošec. Društvo se odmah učlanilo u Maticu ilirsku. Članovi društva skupili su potreban iznos sredstava dostatan da Zbor postane članom utemeljiteljem.

Sjemenišni poglavari nisu oduševljeno promatrali osnivanje ovoga društva. Bilo je to vrijeme buđenja nacionalne svijesti pa su se crkvene vlasti bojale da se bogoslovi ne uključe previše u takvo općenacionalno gibanje. Biskup Mirko Ožegović ipak je dao svoj pristanak za osnivanje Zbora, uz uvjet da ništa ne bude protivno sjemenišnim naredbama. Ujedno im je obećao da će im cijele godine slati *Slovačke Novine, Orla tatranskog i Zoru dalmatinsku*.

Antun Hesky, profesor biblijskih znanosti, uputio je 7. 1. 1847. molbu biskupu Ožegoviću da u sjemeništu dopusti učiti hrvatski jezik koji će on dragovoljno predavati. Ovoj se molbi biskup jako obradovao i dopustio profesoru Antunu Heskyu da povjerenu mladež uči materinski jezik. Iz pisma zagrebačkim bogoslovima saznajemo da su polagali i ispit iz svoga jezika.

Dobivši tako silnu potporu od svog biskupa, prionuli su skupljanju svih vrjednijih knjiga koje su izlazile na hrvatskom jeziku. Zbor je osnovao svoju knjižnicu koja je u početku imala 10 knjiga, a kako čitamo u *Spomenici* 1896., u knjižnici Zbora nalazilo se 1367 djela.

Da bi se što više uvježbali u pisanju na hrvatskom jeziku, svaki član bio je dužan napisati godišnje jednu radnju ili prevesti neki rad iz stranog jezika. Franjo Rački, tada student u istom učilištu, prihvatio je obvezu da će napisati gramatiku češkog jezika iz koje bi ostali članovi učili. On je svoj zadatak ispunio, ali nema podataka o tome koliko se ona koristila među senjskim bogoslovima. U *Spomenici*, u bilješci ispod teksta, piše da se ta gramatika čuva kod župnika Ivana Balasa u Triblju (*Spomenica*, str. 9).

¹ *Spomenica 50 godišnjega osnutka Sбора duhovne mladeži u Senju*, Senj, 1896., str. 9.

Namisao Zbora da priredi neko djelo za tiskanje teško se ostvarivala, što zbog nedostatka financijskih sredstava što zbog zahtjevnosti takvog posla, ili bolesti onih bogoslova koji su se najviše oduševili za takav rad. Tako se više godina (1862.-1880.) radilo na priređivanju molitvenika u kojem bi, pored molitava, bile skupljene sve crkvene pjesme koje su se pjevale na području Senjsko-modruške biskupije. Od toga se, nakon dugo godina, odustalo. U Biskupskom arhivu sačuvane su pjesme koje su se tada pjevale u Modrušu. Bilo je šezdesetih godina prijedloga da se tiskaju pjesme Franje Račkoga iz mladih dana, ali ni to nije ostvareno, pod isprikom da se s time ni Rački ne bi složio budući da nisu odgovarale duhu vremena.

Josip Murvin, za vrijeme svog predsjednikovanja (1866.-1867.), predložio je da se skuplja narodno blago, pjesme, priče, poslovice, narodna frazeologija, osobite riječi i drugo. Na tome se radilo s dosta velikim uspjehom. Bogoslovi su preko praznika po selima bilježili pjesme i priče. Nešto od toga objavljeno je u *Slavenskom jugu* u Karlovcu; veći je dio objavio Fran Mikuličić 1876. (*Narodne pripovijetke i pjesme iz hrvatskog Primorja. Pobilježio ih čakavštinom Fran Mikuličić.* U Kraljevici, slovima primorske tiskare, a troškom piščevim 1876. (Službeni vjesnik, 1928/2, str 67), zajedno sa svojim pjesmama, a jedan je dio objavljen u *Spomenici* 1896. godine.

Od 1873. do 1896. godine Zbor će uspjeti prirediti i izdati nekoliko knjiga. Prva od tih knjiga izašla je iz tiska u studenom 1873. pod nazivom *Dubravka*. To je prijevod knjige njemačkog autora Baubergera: *Klausnerin von Carrenberge*. Prikazuje događaje iz vremena križarskih ratova. Za vrijeme predsjednikovanja Nikole Cara Zbor će uspjeti prevesti i objaviti dvije knjige, i to: 1881. godine knjigu »*Zadnji dani Jerusolima*» talijanske spisateljice Antoniette Klitsche de la Grange; 1883. godine »*Posljednji car*» A. Besija.

Godine 1886. izdaju knjigu francuskog pisca o. Karla Claira »*Grippard*», gdje se opisuje povijest jedne opatije iz doba Francuske revolucije. Knjigom se želi ukazati na opasnosti bezvjerja i masonske ideologije.

Da bi obilježili 50 g. misništva Sv. Oca Lava XIII., Zbor će 1887. prirediti i objaviti pripovijetku iz papinske povijesti: *Navice-*

Ilaiio sul Tevere (Prevozač), već spomenute spisateljice Antoniette Klitsche.

Godine 1887. duhovnik u sjemeništu Vučić predlaže bogoslovima da prevedu djelo sv. Alfonsa de Liguoria pod naslovom *Pratica di amar Gesu Christo*. Nakon dugih priprema i odgađanja djelo će izići iz tiska tek 1892. godine pod naslovom *Kako da uzljubimo Krista*. Drugo ispravljeno izdanje izići će u tiskari «Miriam» u Rijeci 1912.

Za izdavaču djelatnost Zbora, u periodu od 1896. do 1919. do zatvaranja sjemeništa, podatke nalazimo u sačuvanoj knjizi Zapisnika sjednica Zbora 1896.-1921. U tom razdoblju izdavački rad nije prekinut, ali nije bio tako opsežan. Uspjeli su objaviti sljedeća djela:

Kršćanska Bogoljubnost sv. Franje Saleškog, Senj, 1899.,
Natrag k svetoj crkvi dr. Alberta Ruvillea, Ljubljana, 1912.,
Uvod u pobožni život (Filotea) sv. Franje Saleškog, Zagreb, 1922.

Kad je sjemenište privremeno zatvoreno 1919., a bogoslovi poslani u Zagreb, Zbor nije odmah prestao postojati. Šest članova Zbora: Viktor Burić, Rikard Valić, Martin Bubanj, Josip Bravar, Dragutin Kukalj i Vjekoslav Gržanić rade u dogovoru sa zagrebačkim zborom kao gosti u sekcijama zagrebačkog zbora i služe se čitaonicom i knjižnicom zagrebačkog zbora. Zadnje djelo izdano u ovom periodu u Zagrebu, *Filotea*, tiskano je u zajedništvu sa zagrebačkim zborom s tim da je pravo na nakladu pripadalo zagrebačkom zboru jer je financirao izdanje, dok je prijevod i izdavačko pravo pripadalo senjskom zboru.

Kada je ponovno otvoreno sjemenište, 1933., obnovljen je i rad Zbora duhovne mladeži senjske. Članovi Zbora odlučili su već prve godine rada, vjerni Zborovoj tradiciji, u hrvatskom prijevodu izdati djelo P. Franza Weisera, D. J. *Svjetlo planina*. Djelo je namijeњeno hrvatskoj mladeži u kome će ona naći životne smjernice u ono pogubno poslijeratno doba.

Godine 1935. objavljen je prijevod knjige Jacquesa Maritaina *Religija i kultura*. Zbor je ovo djelo posvetio obnovitelju senjskog

sjemeništa biskupu dr. Ivanu Starčeviću, koji je preminuo 24. XI. 1934.

Godine 1936. Zbor će uspjeti tiskati dvije knjige: «*Čudovište iz predgrađa*» Franza Herwiga i najvrjednije djelo koje je Zbor izdao, «*Povijest Kristova*» Giovannija Papinija (*Storia di Cristo*). Ova knjiga izdana je o devedesetoj obljetnici postojanja Zbora. Knjigu je s talijanskog preveo kanonik dr. Fran Binički, bivši profesor i prefekt u sjemeništu, a ilustrirana je slikama djela Ivana Meštrovića. (Meštrović je po prvi put ustupio reprodukcije svojih djela.) Sam Papini pohvalno se izrazio o tom senjskom izdanju. Bilo je nekih prigovora na slike u ovom izdanju. Nuncij iz Beograda mons. Pelegrinetti poslao je pismo Zboru u kojem pohvaljuje ovo izdanje, kako prijevod tako i ilustracije.

Nakon izdavanja ove knjige nastat će kriza unutar Zbora. Zbor će prestati s radom 1937. Imovina Zbora predat će se sjemenišnoj upravi, a rektor Blažević imenovao je petoricu bogoslova koji su u njegovo ime vodili poslove Zbora.

Godine 1939. rad Zbora ponovno je obnovljen i ubrzo je započela i izdavačka djelatnost.

Godine 1940., prije zatvaranja sjemeništa, a time i prestanka rada Zbora, po treći je put za tisak priređeno djelo sv. Franje Saleškog «*Filotea*».

Za obilježavanje jubileja 1300. godišnjice prvih veza sa Sv. Stolicom u Zagrebu je 1940. priređena izložba pod nazivom Katoličko školstvo i prosvjeta kod Hrvata. Na ovoj izložbi Zbor je sudjelovao svojim edicijama. Od prvih su izdanja, već tada, imali samo po jedan primjerak.

Osim izdavačke djelatnosti, članovi zbora priređivali su svečane akademije, i to obavezno za spomendan sv. Tome Akvinskog. Na sam Badnjak uvečer Zbor je priređivao i tombolu. Da bi razbili monotoniju u sjemeništu, a s nakanom da se uvježbaju u što ljepšem crkvenom i svjetovnom pjevanju, 1876. osnovano je pjevačko društvo «*Lira*», koje je djelovalo neovisno o književnom društvu. Uz dopuštenje sjemenišnih poglavara, Zbor je 1895. osnovao tamburaški zbor.

U prvih dvadesetak godina postojanja Zbor se dopisivao najviše sa zagrebačkim zborom, a potom i s đakovačkim. U kasnijem periodu nalazimo pisma zadarskog, sarajevskog i ljubljanskog zbora, zatim zbora hercegovačke franjevačke bogoslovne mladeži «Bakula» iz Mostara, te Hrv. kat. akad. društva «Hrvatska» iz Beča i Hrvatskog katoličkog akademskog društva «Domagoj» iz Zagreba.

Na poticaj Zbora duhovne mladeži zagrebačke, u svrhu dogovora kako bi svi hrvatski bogoslovi trebali složno raditi oko duhovnog preporoda Hrvatske, održan je 21. i 22. kolovoza 1901. na Trsatu susret predstavnika svih hrvatskih bogoslovskih zborova. U velikom broju skupili su se ne samo hrvatski bogoslovi već i slovenski.

Poslije ovog sastanka još su se više učvrstile prijateljske veze među svim zborovima, a time je i korespondencija postala češća.

Senjski su bogoslovi svjedočili za vrijeme postojanja Zbora, nešto manje od 100 godina, da ljube svoju hrvatsku domovinu i svoj narod. Upravo zbog te ljubavi prionuli su učenju hrvatskog i drugih jezika, vježbali se u pisanju i govorništvu, najprije da se osposobe za budući svećenički, učiteljski i svaki domoljubni rad s narodom.

Prilog je ovom radu popis arhivskih knjiga Zbora duhovne mladeži Senj, senjskog - modruškog sjemeništa, sačuvanih u Biskupskom arhivu u Senju. Sve knjige koje su na popisu pisane su rukom hrvatskim jezikom.

- Popis članova «Zbora duh. mladeži» 1846.-1919. g.
sign. 73, Sjemenište - Zbor
- Pravila iz 1846. g.; 1863. g.; 1878. g.; 1910. g.
sign. 74, Sjemenište - Zbor
- Pravila (nije napisana godina na kraju pravila)
sign. 75, Sjemenište - Zbor,
- Spomenica od 1846.-1851. godine.
sign. 76, Sjemenište - Zbor
- Spomenica od 1860.-1895. godine.
sign. 77, Sjemenište - Zbor

-
- Spomenica od 1896.-1921. godine.
sign. 78, Sjemenište - Zbor
 - Ur. zapisnik od 1846.-1868. godine.
sign. 79, Sjemenište - Zbor
 - Ur. zapisnik od 1867.-1895. godine.
sign. 80, Sjemenište - Zbor
 - Ur. zapisnik od 1895.-1922. godine.
sign. 81, Sjemenište - Zbor
 - Zapisnik odborskih sjednica od 1935.-1940. godine.
sign. 82, Sjemenište - Zbor
 - Zapisnik knjiga od 1846.-1853. godine.
sign. 83, Sjemenište - Zbor
 - Zapisnik knjiga od 1846. godine.
sign. 84, Sjemenište - Zbor
 - Zapisnik knjiga
sign. 85, Sjemenište - Zbor
 - Zapisnik radnja 1878. godine.
sign. 86, Sjemenište - Zbor
 - Knjiga računa od 1887.-1898.godine.
sign. 87, Sjemenište - Zbor
 - Dobrovoljni prilozi od 1869.-1881. godine.
sign. 88, Sjemenište - Zbor
 - Blagajnički dnevnik od 1896.-1910. godine.
sign. 89, Sjemenište - Zbor
 - Prihodi i izdaci od 1861.-1901. godine.
sign. 89 A, Sjemenište - Zbor
 - Prihodi od 1872.-1900. godine.
sign. 90, Sjemenište - Zbor
 - Prihodi i izdaci od 1912.-1941. godine.
sign. 91, Sjemenište - Zbor
 - Pjesmarica crkvena 1872. godine Modruš
sign. 92, Sjemenište - Zbor

- «Osnova pjevačkog društva 'Lira'«. Pravila pjevačkog društva bogoslova u Biskupskom sjemeništu u Senju.
sign. BAS R 21. 1876.

Popis sačuvanih knjiga koje je u hrvatskom prijevodu izdao Zbor duhovne mladeži Senj, a nalaze se u spomeničkoj biskupskoj biblioteci. Popis je izrađen prema inventarnoj knjizi biblioteke.

Inv. broj	Ime pisca	Djelo	Mjesto i godina izdanja
12522	o. Karlo Clair	<i>Grippard</i>	Zagreb, 1886.
16179		<i>Spomenica 50 godišnjega obstanaka Sbora duhovne mladeži u Senju</i>	Senj, 1896.
16062	sv. Franjo Saleški	<i>Kršćanska bogoljubnost</i>	Senj, 1899.
13836	dr. Albert Ruville	<i>Natrag k svetoj crkvi</i>	Ljubljana, 1912.
16080	Jacques Maritain	<i>Religija i kultura</i>	Zagreb, 1935.
16093	Giovanni Papini	<i>Povijest Kristova</i>	Senj, 1936.

Među neinventariziranim knjigama koje su pripadale mons. Vladimiru Kraljiću nalazimo drugo ispravljeno izdanje Zbora sv. Alfonsa M. de Liguoria *Kako da uzljubimo Isusa Krista*, Rijeka, 1912., i drugo izdanje sv. Franje Saleškog *Uvod u pobožni život (Filotea)*, Zagreb, 1922.

Literatura

Mile BOGOVIĆ, *Povijest visokoškolske izobrazbe u biskupijama senjskoj i modruškoj ili krbavskoj do 1940. godine*, Senj, 1999.

Josip BUTURAC, *Povijest Zbora duhovne mladeži zagrebačke 1836-1936*, Zagreb, 1937.

Matija PAVIĆ, *Biskupijsko sjemenište u Djakovu 1806.-1906.*, Đakovo, 1911.

THE CHOIR OF SPIRITUAL YOUTH

Summary:

The choir of spiritual youth in Senj is a literal association founded by seminarians in the diocese of Senj in 1846. This work presents the publishing of the Choir and mentions all works that the Choir translated and published in the Croatian language from its foundation till 1940, when the seminary was closed- down and the Choir stopped its work.

As enclosure there are two lists. The first applies to the original archive material that belonged to the Choir of spiritual youth and is in the diocese archive in Senj and the other applies to books issued by the Choir and are preserved in the memorial bishop's library in Senj.

Key words: seminary of Senj, the Choir of spiritual youth, publishing